

01368016

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.009.06.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Adrian Gosk – specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/6/2016 z dnia 8 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Wysokiem Mazowieckiem („Gimnazjum”), ul. Ludowa 5, 18-200 Wysokie Mazowieckie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Jankowski – Dyrektor Gimnazjum ¹

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą³ Gimnazjum nie zapewniło uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania.

Organizacja pracy uczniów nie w pełni uwzględniała zasady higieny procesu nauczania. Zajęcia szkolne rozpoczynały się wprawdzie o tej samej porze i realizowano je z reguły w zbliżonym dziennym wymiarze, jednak w planach lekcji większości zbadanych oddziałów przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji lokowano na ostatnich godzinach lekcyjnych, a także nie uwzględniono zasady naprzemiennego rozmieszczania zajęć o różnym stopniu trudności i charakterze. Długość dwóch ostatnich przerw międzylekcyjnych nie umożliwiała uczniom wystarczającego odpoczynku i regeneracji, zwłaszcza po zajęciach wychowania fizycznego.

Gimnazjum nie zapewniło również w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów. Pomimo, że większość pomieszczeń i terenu wokół szkoły utrzymywano w wymaganym stanie sanitarno-technicznym oraz zadbano o odpowiednie warunki spożywania posiłków, to nie zapewniono bezpiecznych warunków na boisku szkolnym oraz pełnego ogrodzenia terenu szkoły. Gimnazjum wywiązało się z obowiązku zapewnienia młodzieży możliwości pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów. Stworzone uczniom warunki w tym zakresie były jednak nierówne, a ciężar plecaków 17,7% uczniów przekraczał 10% masy ciała. Nie zapewniono również skutecznej ochrony uczniów przed nieodpowiednimi treściami w Internecie udostępnionym w szkole.

Gimnazjum zapewniło uczniom dostęp do gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Nie przestrzegano natomiast wymogów dotyczących postępowania powypadkowego: nierzetelnie prowadzono dokumentację w tym zakresie, nie powołano zespołu powypadkowego oraz nie zawiadamiano o wypadkach pracownika służby bhp, organu prowadzącego i rady rodziców. Zastrzeżenia NIK dotyczą również niepełnego i przeterminowanego wyposażenia wszystkich szkolnych apteczek.

1. Organizacja procesu nauczania w Gimnazjum

Opis stanu faktycznego

1.1. Według danych z systemu informacji oświatowej na dzień 30 września 2015 r. do Gimnazjum uczęszczało 397 uczniów, w tym 23 spoza obwodu. W roku szkolnym 2015/2016 w szkole funkcjonowało 16 oddziałów, do których zapisanych było od 22 do 28 uczniów. (dowód: akta kontroli str. 4-5)

¹ Jarosław Jankowski jest Dyrektorem Gimnazjum od 1 czerwca 2011 r. Od 1 września 2010 r. był on p.o. Dyrektora Gimnazjum.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Rok szkolny 2015/2016 (do 24 maja 2016 r.).

1.2. Analiza planów zajęć 12 losowo wybranych oddziałów⁴ wykazała, iż:

- we wszystkich oddziałach zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o tej samej godzinie (8.00), a w dziewięciu oddziałach zbliżony był także dzienny wymiar zajęć (różnice nie przekraczały jednej godziny),
- w sześciu oddziałach w żadnym dniu tygodnia nie wystąpiło skumulowanie przedmiotów wymagających pracy statycznej i zwiększonej koncentracji, tj. matematyki, fizyki bądź chemii,
- w jednym oddziale przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji zaplanowano wyłącznie na początku lub w środku dnia oraz naprzemiennie z przedmiotami „lekkimi”,
- pierwsze cztery przerwy między zajęciami wynosiły po 10 minut, kolejna 15 minut (w trakcie tej przerwy młodzież mogła spożyć ciepły posiłek w stołówce szkolnej), a dwie ostatnie miały po pięć minut⁵. (dowód: akta kontroli str. 6-12)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na naruszeniu zasad higieny umysłowej przy ustalaniu planu zajęć w 11 (z 12) analizowanych oddziałach:

- w trzech oddziałach różnica w dziennym wymiarze zajęć w poszczególnych dniach tygodnia przekraczała jedną godzinę, a w sześciu w niektóre dni tygodnia skumulowano przedmioty wymagające pracy statycznej i zwiększonej koncentracji (matematyka, fizyka lub chemia), podczas gdy w innych dniach zaplanowano wyłącznie mniej obciążające zajęcia, co stanowiło naruszenie § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶,
- w 11 oddziałach wystąpiły przypadki łączenia przedmiotów wymagających pracy statycznej i zwiększonej koncentracji w dwugodzinne bloki bądź ich lokowania na ostatnich godzinach, tj. po piątej godzinie lekcyjnej, co stanowiło naruszenie zasady ochrony zdrowia i higieny pracy z § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół⁷. (dowód: akta kontroli str. 6-12)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż nie ma „wyraźnych przepisów” regulujących ww. zagadnienia. Nigdy nie było także żadnych skarg rodziców ani uczniów, zarówno w zakresie skonstruowanego planu lekcji, jak i długości przerw (głównym powodem wprowadzenia dwóch ostatnich przerw w wymiarze pięciu minut była organizacja dowożenia i kierowanie się priorytetem stworzenia swoistego buforu czasowego po lekcjach w oczekiwaniu na przyjazd autobusu szkolnego, kosztem kilku minut między ostatnimi lekcjami), a szkoła zawsze stara się w pierwszej kolejności kierować dobrem ucznia. Dodał, że trudno byłoby poprawić obecny plan lekcji, gdyż poprawa wskazanych elementów w niektórych oddziałach przełożyłaby się na znaczne ich pogorszenie w innych, zaś przedmiotami przewidującymi pracę statyczną i zwiększoną koncentrację w opinii Pana Dyrektora były także zajęcia z geografii, historii, biologii, języka polskiego i języków obcych (równocześnie zadeklarował uwzględnianie ww. czynników przy konstruowaniu planów lekcji w przyszłości). (dowód: akta kontroli str. 153)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że pięciominutowe przerwy po szóstej i siódmej godzinie lekcyjnej nie były dostosowane do potrzeb uczniów. Długość przerw powinna umożliwić uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych, przejście do innej sali, a także zachowanie higieny osobistej, zwłaszcza po zajęciach wychowania fizycznego.

Ocena cząstkowa

Gimnazjum zorganizowało pracę uczniom w sposób nie w pełni zgodny z zasadami higieny procesu nauczania. Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych większości zbadanych oddziałów nie uwzględniały potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami

⁴ Klasy A-D na wszystkich poziomach nauczania.

⁵ W przypadku trzech oddziałów pięciominutowe przerwy występowały także po zajęciach wychowania fizycznego, a przed kolejnymi zajęciami.

⁶ Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie bezpieczeństwa i higieny”.

⁷ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

w poszczególnych dniach tygodnia, a przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji lokowano po sobie lub na końcu dnia.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. Stosownie do wymogów art. 67 ust. 1 pkt 2-3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁸, w roku szkolnym 2015/2016 Gimnazjum zapewniało uczniom możliwość codziennego korzystania z biblioteki wraz z czytelnią (czynnej w poniedziałki od 7.45 do 14.30 oraz od wtorku do czwartku od 7.45 do 13.45 i w piątki od 7.45 do 13.00) oraz świetlicy (czynnej codziennie od 7.05 do 7.50 i od 13.30 do 14.15). Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż szkoła pracuje na jedną zmianę, a aktualne godziny pracy świetlicy są wynikiem wieloletnich obserwacji i nie ma potrzeby ich wydłużania. Dodał, że dowożenie uczniów odbywa się począwszy od godz. 13-tej (ostatni kurs ma miejsce ok. godz. 15.20 –15.25), a plan lekcji dostosowany jest do harmonogramu odjazdów. Nie ma zatem okienek dla osób oczekujących i zapotrzebowania na zajęcia świetlicowe zarówno na szóstej, jak i na ósmej godzinie lekcyjnej (dowód: akta kontroli str. 13-33, 50-53, 154)

Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie oświaty, Gimnazjum zapewniło też uczniom możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowo-rekreacyjnych. Szkoła posiadała halę sportową (wykorzystywaną głównie do nauki koszykówki, piłki halowej, siatkówki, badmintonu i zajęć tanecznych) oraz salę sportową przeznaczoną do zajęć gimnastycznych. Gimnazjum posiadało także boisko szkolne, które według Dyrektora od kilku lat nie było użytkowane.

Szkolne obiekty sportowo-rekreacyjne (za wyjątkiem boiska⁹) spełniały wymogi określone w § 31 ust. 4 i 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Umieszczono przy nich tablice informujące o zasadach bezpiecznego użytkowania urządzeń (w tym o dopuszczeniu do korzystania wyłącznie pod nadzorem dorosłych), a bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczanie się może stanowić zagrożenie, zostały zamocowane na stałe. Szkoła zapewniała młodzieży szeroki wybór sprzętu sportowego, w dobrym stanie użytkowym.

Uczniom zapewniono też (w oparciu o postanowienia umów zawartych z Powiatem Wysokomazowieckim i Pływanią Miejską) możliwość korzystania z zewnętrznych obiektów sportowych: z sąsiadującego ze szkołą basenu oraz oddalonych o ok. 250 metrów obiektów Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Policealnych w Wysokiem Mazowieckiem (spełniających ww. wymogi w zakresie bezpieczeństwa), tj. bieżni lekkoatletycznej, boiska do piłki nożnej ze sztuczną murawą, boiska wielofunkcyjnego, a w okresie zimowym także z lodowiska. (dowód: akta kontroli str. 34-38, 44-49, 62-66, 152-153)

2.2. Teren Gimnazjum zasadniczo spełniał wymogi dotyczące bezpieczeństwa, określone w § 7 ust. 1-4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Został on oświetlony i w większości ogrodzony – poza ok. 20 metrowym fragmentem terenu od strony Pływalni Miejskiej „Wodnik” w Wysokiem Mazowieckiem, co szerzej omówiono w dalszej treści wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*. Wychodzące poza teren szkoły szlaki komunikacyjne zabezpieczono przed bezpośrednim wyjściem na jezdnię, a otwory kanalizacyjne studzienek bądź inne zagłębienia terenu zostały zakryte odpowiednimi pokrywami. Nawierzchnia dróg i przejść była równa.

(dowód: akta kontroli str. 13-33)

Pomieszczenia szkolne spełniały większość wymogów dotyczących bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu młodzieży. Zgodnie z § 5 oraz § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny plan ewakuacji umieszczono w widocznym i łatwo dostępnym miejscu, drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwałe, zabezpieczono przestrzeń między biegami schodów, stopnie schodów wykonano z materiałów nieśliskich, a balustrady doposażono elementami przeciwdziałającymi zsuwaniu się po nich. Uwag do stanu sanitarno-higienicznego sal lekcyjnych nie zgłosiła również Inspekcja Sanitarna. Pozostałe pomieszczenia Gimnazjum, do których wzbронiony

⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 2156, ze zm.

⁹ Szerzej opisano to w sekcji „Ustalono nieprawidłowości”.

był dostęp osób nieuprawnionym zostały odpowiednio oznakowane i zabezpieczone. We wrześniu 2015 roku, stosownie do wymogu § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów¹⁰, przeprowadzono próbną ewakuację uczniów i personelu szkoły w trakcie, której nie doszło do nieprawidłowości (czas ewakuacji wyniósł 2 minuty i 40 sekund).

(dowód: akta kontroli str. 13-33, 93-101)

2.3. Zgodnie z § 8 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniono ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej, a urządzenia znajdujące się w tych pomieszczeniach były czyste i sprawne technicznie.

(dowód: akta kontroli str. 13-33, 87-92)

2.4. Stan techniczny wyposażenia pracowni oraz dostosowanie mebli edukacyjnych do wymogów ergonomii (zbadano 260 stanowisk pracy uczniów) w ocenie Inspekcji Sanitarnej¹¹ były prawidłowe. Wykorzystywane w Gimnazjum wyposażenie posiadało stosowne atesty lub certyfikaty.

(dowód: akta kontroli str. 41-43, 127-129)

2.5. Powierzchnie sal lekcyjnych siedmiu (z 12) analizowanych oddziałów zapewniały odpowiednie warunki nauki (na jednego ucznia przypadało w nich od 2 m² do 3,12 m²). W pozostałych zaś pięciu pomieszczeniach dydaktycznych powierzchnia nie przekraczała 2 m² na jednego ucznia, co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*.

(dowód: akta kontroli str. 4-5, 155)

2.6. Zgodnie z art. 67a ust. 1 ustawy o systemie oświaty oraz § 10 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, Gimnazjum zorganizowało bezpieczne i higieniczne warunki żywienia uczniów. Gorące posiłki przygotowywano na zapleczu kuchennym, a młodzież spożywała je w stołówce szkolnej na 15 minutowej przerwie. Funkcjonował także sklepik szkolny. Inspekcja Sanitarna nie zgłosiła uwag do stanu sanitarnego zaplecza kuchennego i stołówki szkolnej.

(dowód: akta kontroli str. 13-33, 122-130, 155)

2.7. Inspekcja Sanitarna nie zgłosiła również uwag do zabezpieczenia i stanu sanitarnego pozostałych pomieszczeń Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 41-43, 122-130)

2.8. Gimnazjum wydzieliło pomieszczenie do zmiany przez uczniów odzieży wierzchniej i obuwia oraz zapewniło im możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych (bezpłatna szatnia szkolna z szafkami uczniowskimi), przy czym korzystanie z szafek odbywało się na nierównych warunkach, co szerzej omówiono w dalszej części niniejszego wystąpienia, w sekcji *Uwagi dotyczące badanej działalności*.

Z ustaleń kontrolnych Inspekcji Sanitarnej¹² wynika, iż ciężar plecaków 214 uczniów z 260 zbadanych (82,3%) nie przekraczał 10% masy ich ciała, 42 uczniów (16,2%) wynosił od 10% do 15% masy ciała, a czterech (1,5%) przekraczał 15%. Z wyjaśnień Dyrektora Gimnazjum wynika, że podejmowano działania zmierzające do obniżania wagi plecaków uczniowskich m.in. zapewniano szereg książek wspierających proces dydaktyczny (w tym słowników, atlasów, pism świętych i niektórych zbiorów zadań) oraz informowano uczniów o możliwości korzystania z jednego podręcznika na ławkę.

(dowód: akta kontroli str. 13-33, 41-43, 122-130)

2.9. Gimnazjum nie udostępniało uczniom sieci Wi-Fi. Młodzież miała zaś możliwość korzystania z 37 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu (odpowiednio 15 oraz 16 zestawów znajdowało się w dwóch salach informatycznych, pięć komputerów w bibliotece, a jeden w świetlicy). Weryfikacja 17 (45,9%) wybranych komputerów potwierdziła, iż wyposażone zostały one w oprogramowanie zabezpieczające przed wyświetlaniem treści niepożądanych. Zastosowane zabezpieczenia trzech komputerów były jednak nieskuteczne, co szerzej przedstawiono w dalszej części, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(dowód: akta kontroli str. 13-33)

¹⁰ Dz. U. Nr 109, poz. 719.

¹¹ Wyniki kontroli Inspekcji Sanitarnej przeprowadzonej od 25 kwietnia do 5 maja 2016 r., na zlecenie NIK.

¹² Wyniki kontroli Inspekcji Sanitarnej przeprowadzonej od 25 kwietnia do 5 maja 2016 r., na zlecenie NIK.

Zgodnie z przyjętymi regulacjami wewnętrznymi¹³, w roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum obowiązywał zakaz używania sprzętu elektronicznego, w tym telefonów komórkowych. (dowód: akta kontroli str. 141-142)

2.10. Gimnazjum zapewniało uczniom pomoc przedlekarską. Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty, uczniowie mieli możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, znajdującego się w budynku szkoły. Był on czynny od 7.00 do 12.00 (wtorek i piątek) lub od 12.00 do 15.00 (poniedziałek oraz czwartek) i obsługiwany przez pielęgniarkę szkolną. Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że pod nieobecność pielęgniarki zabezpieczeniem podstawowej opieki przedlekarskiej zajmują się wszyscy nauczyciele posiadający odpowiednie przygotowanie w tym zakresie. Dodał także, że w sytuacjach tego wymagających każdorazowo wzywani są opiekunowie oraz pogotowie ratunkowe i nie występowały przypadki braku osoby będącej w stanie udzielić pomocy w razie nieobecności pielęgniarki.

Stosownie do § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, sekretariat, pokój nauczycielski, pokój nauczycieli w-f, pomieszczenie konserwatorów, kuchnię oraz pracownię chemiczną zaopatrzone w stacjonarne apteczki pierwszej pomocy, a w sekretariacie dodatkowo umieszczone zostały dwie apteczki przenośne. Wyposażenie apteczek było jednak niepełne, a termin przydatności niektórych przechowywanych w nich wyrobów upłynął, co szerzej przedstawione zostało w dalszej części, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 13-33)

Wszyscy nauczyciele Gimnazjum posiadali przeszkolenie w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Odbyli je w ramach szkoleń okresowych BHP, w trakcie których tematykę udzielania pierwszej pomocy zrealizowano w wymiarze dwóch godzin. Dodatkowo 11 (z 44) nauczycieli w 2005 roku ukończyło siedmiodzinne kursy udzielania pierwszej pomocy medycznej. (dowód: akta kontroli str. 131-140)

2.11. Od 1 września 2015 r. do rozpoczęcia niniejszej kontroli NIK w rejestrze wypadków (prowadzonym według układu określonego w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny) w przypadku żadnego z 10 odnotowanych wypadków nie opisano ich charakteru (większość miała miejsce na zajęciach wychowania fizycznego i dotyczyła urazów kończyn). We wszystkich przypadkach w rejestrze nie odnotowano także sposobu udzielenia poszkodowanym niezbędnej pomocy, faktu powiadomienia (lub nie) opiekunów uczniów o zdarzeniu, a także o podjętych środkach zapobiegawczych lub wydanych zarządzeniach. O wypadkach nie powiadomiono również organu prowadzącego, rady rodziców oraz pracownika służby bhp, a także nie dopełniono obowiązku powołania zespołu powypadkowego i sporządzenia protokołów powypadkowych, co szerzej omówione zostało w dalszej części, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 143-147)

2.12. Stosownie do § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, przed rozpoczęciem roku szkolnego 2015/2016 (w dniach 28 – 31 sierpnia 2015 r.) Dyrektor zweryfikował zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów Gimnazjum. Protokół z kontroli nie zawierał uwag i zaleceń. Kopii dokumentu nie przekazano do organu prowadzącego, co szerzej omówione zostało w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. (dowód: akta kontroli str. 148-151)

2.13. Od 1 września 2015 r. do rozpoczęcia niniejszej kontroli NIK w Gimnazjum przeprowadzone zostały cztery kontrole zewnętrzne dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa i higieny Gimnazjum (jedna dotyczyła stanu sanitarnego szkoły, a trzy bloku żywieniowego szkoły). We wszystkich czterech przypadkach Inspekcja Sanitarna nie stwierdziła nieprawidłowości oraz nie sformułowała uwag bądź zaleceń. (dowód: akta kontroli str. 102-121)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na boisku szkolnym Gimnazjum (wyposażonym w tablice do gry w koszykówkę) nie umieszczono tablicy informującej o zasadach bezpiecznego użytkowania urządzeń

¹³ Statut Gimnazjum zatwierdzony uchwałą Rady Pedagogicznej z 31 sierpnia 2015 r.

i sprzętu sportowego, co stanowiło naruszenie § 31 ust. 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. (dowód: akta kontroli str. 14)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż ww. boisko od co najmniej sześciu lat nie jest wykorzystywane na zajęciach wychowania fizycznego, gdyż jest nieforemne, niewymiarowe i posiada nawierzchnię asfaltową znacznie podnoszącą ryzyko wypadków uczniów. Tym samym nie ma możliwości prawidłowej realizacji procesu dydaktycznego i z tego powodu brakuje wspomnianej tablicy informacyjnej. Ponadto lokalizacja boiska (przy ruchliwej drodze i skrzyżowaniu) również podnosi ryzyko wypadku, tym razem także z udziałem osób trzecich. Dyrektor dodał, że obecnie jest ono wykorzystywane wyłącznie jako plac ewakuacyjny. (dowód: akta kontroli str. 154)

Ww. boisko nie posiadało ogrodzenia, ani oznakowania wskazującego na jego wyłączenie z użytkowania. W trakcie niniejszej kontroli NIK Dyrektor Gimnazjum formalnie wyłączył z użytkowania¹⁴ ww. boisko, jednocześnie pozostawiając ten teren na potrzeby szkolnego placu ewakuacyjnego. Informacja o wyłączeniu z użytkowania została upubliczniona na stronie internetowej szkoły oraz na terenie boiska.

(dowód: akta kontroli str. 21, 38-39, 160-161)

2. Wbrew art. 4a ustawy o systemie oświaty, zastosowane w Gimnazjum oprogramowanie zabezpieczające na trzech (spośród 17 zweryfikowanych) stanowiskach komputerowych nie zapewniało skutecznej ochrony uczniów przed dostępem do treści niepożądanych, mogących stanowić zagrożenie dla prawidłowego rozwoju młodzieży.

(dowód: akta kontroli str. 15)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił ten fakt niefortunnym zbiegiem okoliczności, bowiem w jego ocenie najprawdopodobniej pracownik szkoły po ponownym zainstalowaniu systemu operacyjnego na tych komputerach, w wyniku nieuwagi, nie uruchomił zainstalowanego programu zabezpieczającego. Dyrektor dodał, że w salach z udostępnianymi komputerami żaden uczeń nie przebywa bez opieki nauczyciela, a więc nie ma możliwości samodzielnego wyświetlania treści niepożądanych, zaś w trakcie kontroli NIK osobiście zweryfikował zabezpieczenia na wszystkich szkolnych komputerach i obecnie działają już one poprawnie. (dowód: akta kontroli str. 155)

Ponowne oględziny 17 losowo wybranych stanowisk komputerowych potwierdziły blokadę dostępu do treści niepożądanych. (dowód: akta kontroli str. 38)

3. Wyposażenie wszystkich ośmiu zweryfikowanych apteczek szkolnych było niepełne, a braki dotyczyły: chust trójkątnych, koców ratunkowych, a także instrukcji o zasadach udzielania pierwszej pomocy. Ponadto na stanie jednej z nich znajdowały się przeterminowane od 2008 roku produkty (krople żołądkowe i woda utleniona), co świadczy o nierzetelnej realizacji obowiązków przewidzianych § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. (dowód: akta kontroli str. 33)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że braki instrukcji o zasadach udzielania pierwszej pomocy w niektórych apteczkach oraz umieszczenie w nich produktów przeterminowanych wynikało z niefrasobliwości niektórych pracowników. Natomiast brak koców termoizolacyjnych i chust trójkątnych (posiadanych przez szkołę, ale poza apteczkami) wynikał z dostosowania zawartości do wytycznych lekarza medycyny pracy, który przed kilkoma miesiącami zaktualizował wykaz niezbędnego wyposażenia apteczki szkolnej. (dowód: akta kontroli str. 155-158)

Przeprowadzone w trakcie kontroli ponowne oględziny ośmiu apteczek szkolnych potwierdziły kompletność ich wyposażenia. (dowód: akta kontroli str. 40)

4. W rejestrze wypadków nie określono charakteru (rodzaju) zaistniałych wypadków, nie było informacji o udzielonej poszkodowanym pomocy, poinformowaniu opiekunów poszkodowanego, ani o podjętych środkach zapobiegawczych lub wydanych zarządzeniach, co było niezgodne ze wzorem tego rejestru określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. O żadnym z dziesięciu

¹⁴ Zarządzenie nr 61 Dyrektora Gimnazjum z dnia 10 maja 2016 r. w sprawie wyłączenia z użytkowania boiska szkolnego.

wypadków, które miały miejsce w roku szkolnym 2015/2016, nie poinformowano organu prowadzącego, rady rodziców oraz pracownika służby bhp, co stanowiło naruszenie § 41 ust. 1 pkt 2, 4 i 5 tego rozporządzenia. Nie dopełniono również obowiązku powołania zespołu powypadkowego oraz sporządzenia protokołów powypadkowych wymaganych § 43 ust. 1 i 3 rozporządzenia. (dowód: akta kontroli str. 143-147)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż od lat rejestr wypadków prowadzony jest w sposób analogiczny i nie było innych wypadków jak lekkie. Poszkodowani zawsze otrzymywali niezbędną pomoc, była ona adekwatna do okoliczności danego wypadku, a opiekunowie informowani byli o zdarzeniach jeszcze tego samego dnia, najczęściej telefonicznie po kilku minutach. Wypracowana praktyka wynikała z faktu, iż pogotowie ratunkowe w sytuacjach braku zagrożenia życia nie chciało odbierać uczniów pod nieobecność opiekunów, zaś brak zarządzeń o środkach zapobiegawczych wynikał z okoliczności, które nie wskazywały na potrzebę ich wydawania. Z powodu braku świadomości takiego obowiązku nie zawiadamiano również pozostałych organów i nie powoływano zespołów powypadkowych. (dowód: akta kontroli str. 156)

W trakcie niniejszej kontroli NIK Dyrektor Gimnazjum powołał zespół powypadkowy do ustalania okoliczności i przyczyn wypadków na terenie szkoły¹⁵. (dowód: akta kontroli str. 159)

5. Dyrektor Gimnazjum nie przekazał organowi prowadzącemu kopii protokołu z kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, przeprowadzonej od 28 do 31 sierpnia 2015 r., co stanowiło naruszenie § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. (dowód: akta kontroli str. 148-151, 156-157)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, iż przeoczył ww. obowiązek, ale corocznie informacje takie ustnie przekazywał do organu prowadzącego. Jednocześnie zadeklarował skorygowanie dotychczasowej praktyki. (dowód: akta kontroli str. 156-157)

Uwagi dotyczące badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

1. Na długości ok. 20 metrów granicy terenów szkolnych Gimnazjum (od strony Pływalni Miejskiej „Wodnik” w Wysokiem Mazowieckiem) nie zapewniono ogrodzenia, co nie w pełni odpowiadało wymogom, określonym w § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. (dowód: akta kontroli str. 13-33)

Dyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że nie wie dlaczego przy okazji budowy pływalni miejskiej (ok. 10 lat temu) nie powstało ogrodzenie na tym odcinku. Przypuszcza, że podyktowane to było potrzebą pozostawienia swobodnego dostępu dla jednostek ratowniczych. Dyrektor dodał, że Gimnazjum połączone jest z basenem stałym łącznikiem (tworzy zwarty kompleks), a ciągłość ogrodzenia zachowana jest wokół tych dwóch budynków. Ponadto parking przy basenie jest wyznaczony decyzją organu prowadzącego jako miejsce przystankowe dla gimbusów. Dyrektor wskazał także, że nie odnotował, aby brak ogrodzenia miał wpływ na przemieszczanie się osób z zewnątrz na teren szkolny i ograniczał bezpieczeństwo uczniów. (dowód: akta kontroli str. 156)

2. Powierzchnie sal lekcyjnych przypadające na jednego ucznia w pięciu (z 12) analizowanych oddziałach wynosiła od 1,85 m² do 1,96 m². Jak wyjaśnił Dyrektor Gimnazjum, w wyniku modernizacji pomieszczeń nie jest w stanie zoptymalizować powierzchni, ale uważa, że w obecnym stanie ścisku na zajęciach nie ma i nikt z uczniów bądź opiekunów do tej pory się na to nie skarżył. Zdaniem NIK, przebywanie uczniów w salach lekcyjnych, w których powierzchnia przypadająca na jednego ucznia wynosiła poniżej 2 m² mogło nie sprzyjać zapewnieniu uczniom wygodnych warunków nauki. (dowód: akta kontroli str. 4-5, 155)
3. Liczba udostępnianych uczniom szafek do pozostawienia odzieży wierzchniej, obuwia oraz części podręczników i przyborów szkolnych (228) nie odpowiada liczbie uczniów (398), co uniemożliwia wszystkim korzystanie z szafek na tych samych warunkach. Jak wyjaśnił Dyrektor Gimnazjum, przyczyną są głównie względy lokalowe (potrzeba

¹⁵ Zarządzenie nr 62 Dyrektora Gimnazjum z dnia 10 maja 2015 r. w sprawie powołania członków zespołu powypadkowego.

ok. 40 metrów ścian, a szkoła powierzchni tej nie ma). Dodał, że w klasach pierwszych uczniowie danej płci kolejno przypisywani są po dwoje do danej szafki, a osoby pozostające bez pary otrzymywały pojedyncze szafki. Po rozpoznaniu zachowań uczniów, w klasach II i III szafki były ponownie przypisywane według tego samego klucza po jednej na dwie osoby z tym, że pojedyncze szafki otrzymywały osoby mające trudności w kontaktach społecznych lub nieprzestrzegające podstawowych zasad higieny. Skarg od uczniów i rodziców na przydział szafek nigdy nie było, a liczba uczniów systematycznie zmniejsza się o ok. 20 – 30 rocznie. Sytuacja się zatem systematycznie poprawia. (dowód: akta kontroli str. 14-15, 154-155)

Ocena cząstkowa

Gimnazjum nie zapewniło uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole. Zastrzeżenia NIK dotyczą w szczególności braku właściwego oznakowania boiska szkolnego, niekompletnych apteczek szkolnych oraz nieprawidłowego sposobu prowadzenia postępowań powypadkowych. Nieskuteczne były również działania szkoły w zakresie ochrony uczniów przed dostępem przed niepożądanymi treściami w Internecie na komputerach udostępnionych przez Szkołę.

III. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

1. Dostosowanie planu zajęć dydaktyczno-wychowawczych do zasad higieny pracy umysłowej.
2. Przestrzeganie zasad dotyczących postępowania powypadkowego, w tym rzetelne prowadzenie rejestru wypadków, niezwłoczne powiadamianie organu prowadzącego, rady rodziców i pracownika służby bhp, a także przeprowadzanie postępowań powypadkowych i opracowywanie wymaganej dokumentacji powypadkowej.
3. Przekazywanie organowi prowadzącemu kopii protokołów z kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

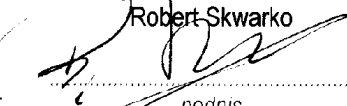
Białystok, dnia 31 maja 2016 r.

Kontroler
Adrian Gosk
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

.....
podpis

¹⁶ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.